

**Program opracowany dla
Zespołu Szkół im. Wł. ST. Reymonta
w Małaszewiczach
przez Elżbietę Imgrunt i Wioletę Suska**

**ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE
I ORGANIZACYJNE
ZIELONEJ SZKOŁY
Janów Podlaski 2006**

I. Założenia Dydaktyczne Zielonej Szkoły

Współczesna nauka oraz wiedza to nie tylko poznanie zasad działania oraz budowy danego zagadnienia. To przede wszystkim umiejętność zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce. To zdolność posługiwania się nią w terenie oraz w trakcie realizacji zadań dnia codziennego.

Każdy uczeń w trakcie roku szkolnego chodząc do szkoły poznaje podstawowe zagadnienia z zakresu biologii, matematyki, geografii oraz wychowania społecznego. Są to jednak w większości zagadnienia teoretyczne nie do końca poparte przykładami z życia codziennego.

Dopiero uczestnictwo w zajęciach terenowych pozwala mu sprawdzić się w praktyce. Przykładem takich zajęć jest Zielona Szkoła, którą proponujemy dla uczniów naszej szkoły.

Cele główne przedsięwzięcia:

1. Przeprowadzenie zajęć terenowych na ścieżce przyrodniczo-dydaktycznej Janów Podlaski „Nadbużańskie Łęgi”.
2. Poznanie historii Janowa Podlaskiego oraz Stadniny Koni.

Cele edukacyjne przedsięwzięcia:

I. Rozwijanie zainteresowań krajoznawczych poprzez:

1. Zwrócenie uwagi na specyficzny krajobraz Nadbużański, stroje ludowe, gwarę i historię.
2. Zwiedzanie interesujących dla dzieci i ciekawszych obiektów.

3. Poznanie fauny i flory, charakterystycznej dla Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”.
4. Rozszerzenie wiedzy zdobytej na zajęciach w szkole.
5. Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna i zabawy topograficzne.
6. Dokonywanie obserwacji i zapisywanie ich w kartach pracy przygotowanych do zajęć w terenie.

II. Poznawanie problematyki ochrony przyrody w Polsce.

1. Stworzenie sytuacji sprzyjających przyswajaniu zasad ochrony środowiska przyrodniczego.
2. Wykształcenie motywacji do poznawania przyrody i chęci jej ochrony przed wyniszczającym działaniem człowieka.
3. Zdobywanie wiedzy o niebezpieczeństwach, jakie środowisku naturalnemu niesie człowiek wraz ze swoją działalnością.
4. Rozpoznawanie, oznaczenie popularnych i charakterystycznych roślin dla danego obszaru.
5. Uświadomienie dzieciom celowości ochrony gatunkowej roślin i zwierząt.
6. Rozbudzenie zainteresowań pięknem naszego kraju, pogłębianie wiadomości dotyczących regionu, jego ukształtowania i typowej roślinności.

III. Cele wychowawcze i prozdrowotne.

1. Zasady zachowania się w czasie wędrówki trasą ścieżki przyrodniczej.
2. Zasady zachowania się na terenach zalewowych, w lesie, a zwłaszcza na obszarach chronionych.
3. Rozwijanie u dzieci potrzeby aktywnych form wypoczynku w środowisku naturalnym oraz umiejętności prawidłowego gospodarowania swoim wolnym czasem.
4. Rozwijanie potrzeby dbania o własne zdrowie.
5. Upowszechnienie aktywnego wypoczynku oraz kultury turystycznej.
6. Kształtowanie wrażliwości estetycznej dziecka poprzez obserwację przyrody, odczuwania piękna jej barw, kształtów, dźwięków i różnorodnych zjawisk.
7. Doskonalenie prawidłowych stosunków interpersonalnych pomiędzy uczestnikami grupy.
8. Zintegrowanie zespołu klasowego.

Realizacja programu dydaktycznego i ekologicznego w gimnazjum.

Zadania:

1. Podpatrywanie przyrody bez zakłócania jej spokoju oraz nasłuchiwanie jej odgłosów.
2. Poznanie form i zasad ochrony przyrody w Polsce:
 - oszczędne gospodarowanie zasobami roślinnymi: zakaz wycinania drzew,
 - zapobieganie pożarom lasów,
 - ochrona ginących gatunków roślin i zwierząt,
 - rezerваты przyrody,
 - podziwianie piękna i różnorodności otaczającej nas przyrody,
 - umiejętność wnioskowania, dostrzegania związku między budową, życiem roślin i zwierząt, a środowiskiem, w którym żyją.
3. Poznanie warstwowej struktury lasu i jego charakterystyki:
 - utrwalenie zasad zachowania się w lesie
 - obserwowanie roślin i zwierząt
 - zbieranie okazów naturalnych
4. Obserwacja środowiska naturalnego i niekorzystnych zmian wynikających z działalności człowieka (zapisanie wniosków w formie notatki).
5. Kształcenie pozytywnej postawy wobec otaczającej nas przyrody i jej ochrony.
6. Kształcenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego.
7. Dbanie o higienę ciała i prowadzenie higienicznego trybu życia:
 - rozumienie potrzeby snu i odpoczynku,

- stosowanie aktywnych form wypoczynku,
- ruch na świeżym powietrzu

8. Dbanie o bezpieczeństwo własne i kolegów

- bezpieczne zachowywanie się w ruchu drogowym i środkach transportu
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zabaw.

II. Założenia Organizacyjne Zielonej Szkoły

PROGRAM ZIELONEJ SZKOŁY

24 kwiecień - I dzień

- wyjazd spod szkoły o godzinie 9.00.
- planowany przyjazd do Stadniny Koni w Janowie Podlaskim około 10.00
- zakwaterowanie i rozpakowanie
- spotkanie z dyrekcją i pracownikami Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”
- wyprawa na ścieżkę przyrodniczo-dydaktyczną „Nadbużańskie Łęgi” z ogniskiem integracyjnym
- powrót do stadniny wieczorem około godziny 19.00.
- obiadokolacja
- spotkanie przy kominku- podsumowanie dnia.
- cisza nocna 22.00 – 6.00

25 kwiecień - II dzień

- śniadanie o godzinie 9.00.
- spotkanie z Koniuszym Stadniny Koni na Wygodzie Panem Krzysztofem Semeryło o 10.30.
- zwiedzanie Stadniny Koni
- zwiedzanie osady Janów Podlaski oraz zespołu po katedralnego z kościołem p.w. Św. Trójcy i budynkami dawnego seminarium.
- obiad
- kalambury
- powrót do szkoły około godziny 17.00.

REGULAMIN ZIELONEJ SZKOŁY

Każdy uczestnik zobowiązuje się:

1. Zachować ostrożność w czasie podróży, w miejscu zakwaterowania i w miejscach pobytu.
2. Przestrzegać zasad podanych przez opiekunów.
3. Nie opuszczać terenu ośrodka bez uzyskania zgody opiekuna.
4. Dbać o bezpieczeństwo kolegów i koleżanek.
5. O sytuacji nietypowych niezwłocznie informować opiekunów.
6. Każde zranienie lub wypadek natychmiast zgłaszać nauczycielowi.
7. Dbać o estetykę pokoju oraz mienie ośrodka.
8. O kradzieżach natychmiast informować opiekunów lub kierownika ośrodka.
9. Na czas trwania zielonej szkoły wprowadza się kategorię zakaz kąpieli we wszystkich zbiornikach wodnych oprócz łazienki.
10. Przestrzegać godzin ciszy nocnej od 22.00 do 6.00.
11. Wspaniale się bawić i aktywnie wypoczywać.

Zabrania się:

1. Samowolnego oddalania się od grupy oraz z miejsca zakwaterowania.
2. Zbliżania się do zbiorników wodnych bez pozwolenia wychowawcy i opiekunów.
3. Zakaz picia alkoholu i palenia papierosów.

Za nieprzestrzeganie powyższych zasad regulaminu grozi:

- wydalenie z Zielonej Szkoły

- poinformowanie rodziców
- poinformowanie szkoły i dyrektora
- zastosowanie kar zawartych w statucie szkoły
- odwiezienie do domu.

WYPOSAŻENIE

- sweter
- 2-3 bluzki
- bielizna
- dres
- pidżama lub coś do spania
- kurtka
- coś od deszczu
- kalosze
- ciepłe skarpety
- przybory do mycia
- ręcznik
- nakrycie głowy
- buty, klapki na zmianę lub kapcie
- ołówek, notatnik
- papier toaletowy
- kompas, lornetki, stopery
- pozostałe rzeczy według uznania

Zanim wyruszymy na ścieżkę przyrodniczo-dydaktyczną warto poznać historię Janowa Podlaskiego.

Historia Janowa Podlaskiego

Janów Podlaski, a wcześniej wieś Porchów to stara osada, która istniała już w 1423 roku, kiedy to książę Witold darował ją biskupowi łuckiemu, fundując jednocześnie kościół drewniany pod wezwaniem św. Trójcy w 1428

roku. Najazdy tatarskie sprawiły, że biskup Łucki Jan Łosowicz przeniósł do Prochowa swoją rezydencję, a w 1465 roku król Kazimierz Jagiellończyk nadał jej prawa miejskie. Od tego czasu dawna wioska Prochów stała się Janowem, od imienia swojego protektora, biskupa Jana Łosowicza. W Janowie rezydowało przez prawie trzy wieki czterdziestu trzech biskupów łuckich, stąd nazywano go Janowem Biskupim. Biskupi rezydowali na zamku położonym nad rzeczką Krzywulą otoczonym wałami, w niedalekim sąsiedztwie świątyni. Liczne przywileje nadawane miastu staraniem biskupów zapewniały mu pomyślny rozwój. Sto lat po lokacji w 1570 roku miasto liczyło 500 domów i żyło w nim 5 tyś. mieszkańców, trudniących się rzemiosłem i handlem. Jego położenie na trakcie przy granicy między Litwą i Koroną w województwie podlaskim, a później od 1569 roku brzesko – litewskim, przyczyniało się do dalszego rozwoju i wzrostu znaczenia. Wielki pożar w 1620 roku i wojny szwedzkie zniszczyły zamek i zabudowę miasta, które mozolnie odbudowano przez następne sto lat.

W 1735 roku zakończono odbudowę kościoła św. Trójcy i odbudowano budynki seminarium duchownego, a w 1746 roku kościół podniesiono do rangi kolegiaty. W latach 1770-80 odbudowano również rezydencje biskupów w miejscu gdzie stał zniszczony zamek. W zamku tym ostatnie lata życia spędził biskup Adam Naruszewicz wybitny poeta historyk epoki Oświecenia, uczestnik obiadów czwartkowych króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Pochowano go w krypcie kolegiaty w 1792 roku. Był on ostatnim biskupem łuckim. Po jego śmierci w 1794 roku podczas insurekcji kościuszkowskiej został zniszczony główny gmach siedziby biskupa i do dnia dzisiejszego pozostały po nim tylko boczne oficyny, a w parku otaczającym pałac grota kamienna zwana „Grota Naruszewicza”. Wydarzenia które nastąpiły po III rozbiórce Polski, były przyczyną dalszego upadku miasta. Przez 13 lat, Janów znajdował się w zaborze austriackim, następnie w Księstwie Warszawskim, a od 1815 roku Królestwie Kongresowym. W 1818 roku stał się na powrót siedzibą biskupów ale już diecezji podlaskiej. Majątek biskupi częściowo upaństwowiono i utworzono stadninę koni.

Dzisiejszy Janów posiada prostokątny rynek, po środku którego stoi stary budynek pełniący funkcje handlowe. Część rynku to dzisiaj park z drzewostanem z początku wieku XX, a najważniejszym obiektem architektonicznym jest zespół po katedralny z kościołem p.w. Św. Trójcy i budynkami dawnego seminarium. Po przeciwnej stronie rynku znajduje się zespół po dominikańskiego kościoła p.w. Św. Jana Chrzciciela. W północnej pierzei rynku znajduje się tzw. Dom Rytów z 1793 roku. Ciekawym obiektem jest obecnie odnowiona stacja paliw, w której jeszcze do niedawna tankowano paliwo ze starych dystrybutorów. Przy przystanku autobusowym zamontowana jest tablica z planem parku krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”, pozwalająca na zorientowanie się w terenie.

Trasa ścieżki przyrodniczo-dydaktycznej Janów Podlaski „Nadbużańskie Łęgi”

Ścieżka ta jest stosunkowo trudna do przejścia ze względu na to, że przebiega po terenach zalewowych. Długość ścieżki wynosi około 12,5 km. Długość ta liczona jest od tablicy z planem ścieżki ustawionej przy bramie Stadniny Koni. Na przejście całej ścieżki potrzeba około 8 godzin. W trakcie wędrowki prowadzone będą zajęcia i ćwiczenia terenowe. Każdy uczestnik otrzyma kartę pracy, którą należy sukcesywnie wypełniać zgodnie z instrukcją po przebyciu kolejnych etapów trasy.

Cała ścieżka zawiera **XXI etapów**, które przedstawiają się następująco:

I etap- długość około 2000 m - Stadnina Koni, konie krwi arabskiej i półkrwi angielsko-arabskiej.

II etap- długość około 1400 m - gniazdo bociana białego

III etap-długość około 700 m - las olszowy, zadrzewienia śródpolne i ich rola w środowisku.

IV etap-długość około 100 m - liczne ptaki: myszołowy, jastrzębie, bociany białe, bociany czarne i orlik krzykliwy.

V etap-długość około 800 m - Łąka „Lipowica”, łąg wierzbowo-topolowy, zachodzenie sukcesji biocenoz.

VI etap-długość około 200 m - Uroczysko „Ośniaki małe” , dominują olsze i dęby.

VII etap-długość około 100 m - proces eutrofizacji zbiorowisk wodnych, grzybień biały, grązel żółty.

VIII etap-długość około 400 m - szuwary właściwe i szuwary turzycowe, panorama rezerwatu „Łęg dębowy” .

IX etap-długość około 200 m - bóbr europejski.

X etap-długość około 100 m - rezerwat „Łęg dębowy” z typowym siedliskiem, występowanie kosańca żółtego.

XI etap-długość około 100 m - cechy lasu naturalnego.

XII etap-długość około 700 m - grupa dębów o dużych rozmiarach uznana za pomniki przyrody.

XIII etap-długość około 300 m - liczne gatunki owadów i drobnych ssaków.

XIV etap-długość około 600 m - martwe drzewa.

XV etap-długość około 200 m - proces erozji rzecznej, meandrowanie rzeki, miejsce rozrodu wielu gatunków płazów, gadów i owadów.

XVI etap-długość około 1500 m - budowa i struktura lasu, różnorodność siedlisk.

XVII etap-długość około 600 m - przykłady urządzeń służących do ochrony lasu.

XVIII etap-długość około 900 m - obserwacja ptaków drapieżnych, pojawiają się zawilce, przylaszczki, konwalijki dwulistne.

XIX etap-długość około 200 m - porównanie lasów i borów, rola mszaków w utrzymaniu mikroklimatu.

XX etap-długość około 400 m - bór świeży.

XXI etap- długość około 1000 m - zmeliorowane łąki.

Spodziewany efekt edukacyjny.

Po zakończeniu zielonej szkoły uczeń potrafi:

- opowiedzieć o zwiedzanych miejscach,
- opowiedzieć o charakterystycznych dla danego obszaru zwierzętach i roślinach,
- scharakteryzować poznany region kraju oraz zapisać notatki w formie wniosków,
- prawidłowo zachować się w lesie, a szczególnie na obszarach objętych ochroną oraz rozumie celowość ochrony gatunkowej roślin i zwierząt,
- wie na czym polega aktywny wypoczynek i potrafi umiejętnie gospodarować swoim wolnym czasem,
- współpracować i integrować się z grupą kolegów i koleżanek.

Formy podsumowania zielonej szkoły.

Formę podsumowania stanowią zdjęcia zrobione przez nauczycieli i przez dzieci, opracowanie kart pracy i notatek, zapisanie wniosków w formie zadań dla uczniów klas młodszych. Zorganizowanie spotkania po powrocie do szkoły i podsumowanie pobytu.